

Силабус курсу
ЕТНОПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА СУСПІЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Ступінь вищої освіти – перший (бакалаврський)
Спеціальність – **061 «Журналістика»**
Освітньо-професійні програми: «Правова журналістика»

Рік навчання: **2**, семестр: **3**
Кількість кредитів: **5**

Мова викладання: **українська**

КЕРІВНИК КУРСУ

ПП: д. політ. н., проф. **Лазарович Микола Васильович**

Контактна інформація: m.lazarovych@wunu.edu.ua, (0352) 47-50-50#19-222

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Важливість вивчення дисципліни «Етнополітика України та суспільні трансформації» зумовлена зростанням ролі етнічного чинника в сучасних політичних процесах та спробами зовнішніх сил використати його в розпалюванні етнополітичних конфліктів. Навчальний курс покликаний як сформувати в студентів систему знань про тенденції етнонаціональної політики України та етнополітичного розвитку українського суспільства в історичній ретроспективі, забезпечення прав етнічних меншин, толерантність в етнонаціональній сфері тощо, так і виробити та розвинути в них навички самостійного аналізу етнополітичних процесів та суспільних трансформацій, уміння передбачати перспективи їхнього розвитку.

Мета вивчення дисципліни: сформувати в студентів систему знань про особливості й загальні тенденції етнонаціональної політики України та етнополітичного розвитку українського суспільства, забезпечення прав етнічних меншин, національно-культурний розвиток, толерантність в етнонаціональній сфері, вирішення проблем імміграції, сучасні міграційні процеси та міжнаціональні відносини в нашій державі; виробити та розвинути навички самостійного аналізу етнополітичних процесів та суспільних трансформацій, уміння передбачати перспективи їхнього розвитку.

Завдання вивчення дисципліни: надати студентам базові теоретичні знання про особливості й загальні тенденції розвитку міжнаціональних відносин в історичній ретроспективі; сформувати цілісне уявлення про напрямки й зміст етнополітики Української держави на різних етапах її розвитку; навчити використовувати здобуті знання під час аналізу особливостей етнонаціональної сфери в сучасній Україні, етномультикультуралізму, толерантності, міграційних процесів на теренах нашої держави; формувати у майбутніх спеціалістів загальнолюдські цінності, патріотичні переконання, позитивне ставлення до активної участі в будівництві української державності та державного патріотизму, відчуття причетності до понад тисячолітньої історії українського народу.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек. / практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Етнополітика України та суспільні трансформації як навчальна дисципліна	Знати сутність, завдання й особливості навчальної дисципліни, її категоріальний апарат, історіографічні етапи дослідження. Характеризувати основні функції, завдання, структуру і методи етнополітичної науки	Питання
2 / 2	2. Зародження та розвиток етнополітичної думки: західна і вітчизняна традиції	Аналізувати спільні й відмінні риси генези зарубіжної і вітчизняної етнополітичної думки. Знати основні ідеї етнополітичної програми Української революції 1917–1921 рр. та актуальні історіософські, етнополітологічні проблеми розвитку українського суспільства 1920-х років – початку ХХІ ст.	Тести, питання
2 / 2	3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичних процесів	Розрізняти суб'єктів та об'єкти етнополітичних процесів. Розуміти сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів. Аналізувати економічні й соціокультурні фактори як важливу передумову етнополітичної суб'єктності	Проблемні завдання
2 / 2	4. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин та втілення його в українському законодавстві. Державна політика щодо репатріантів	Знати основні засади міжнародних стандартів захисту прав національних меншин та особливості їхнього застосування в національному законодавстві й практиці. Аналізувати політику «мультикультуралізму», розрізняти її позитивні й негативні аспекти	Питання, тести
2 / 2	5. Етнополітичні конфлікти	Розуміти співвідношення між політичними, міжетнічними етнополітичними конфліктами. Аналізувати найпоширеніші причини етнополітичних конфліктів та способи їхнього врегулювання	Проблемні завдання, питання
2 / 2	6. Етногенез та етнічна історія українців	Знати основні теорії походження українців та етнодемографічні наслідки перебування українських земель у складі іноземних держав. Уміти періодизувати етногенез та	Питання, тести

		етнічну історію українців. Розуміти основну ідею праці М. Грушевського «Звичайна схема «руської» історії й справи раціонального укладу історії східного слов'янства».	
2 / 2	7. Етнополітична трансформація на українських землях періоду княжої держави	Уміти прослідкувати формування українського етносу в княжий період та порівняти спільні й відмінні риси етнополітичних процесів у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Аналізувати ступінь західноєвропейського культурного впливу на населення українських земель окресленого періоду	Проблемні завдання, питання
2 / 2	8. Етнополітичне становище України в умовах іноземної колонізації (середина XIV – перша половина XVII ст.)	Порівнювати етнополітичні процеси на українських землях під час їхнього перебування в складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Визначати сутність політики Московської держави, Кримського ханства, Молдави та Угорщини щодо України	Питання, тести
2 / 2	9. Міжетнічні взаємини в Українській державі середини XVII – XVIII ст.	Аналізувати етнополітичні аспекти формування українського козацтва. Порівнювати основні засади етнополітики гетьманів України. Визначати причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Польщі на Лівобережжі й Правобережжі України	Проблемні завдання, питання
2 / 2	10. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперій: етнополітичний аспект	Порівнювати особливості етнополітичних процесів на українських землях під час їхнього перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Визначати сутність українсько-польсько-російсько-єврейських протиріч на Правобережній Україні. Розуміти трагічність становища української розшматованої нації під час Першої світової війни	Питання, тести
2 / 2	11. Національне питання в період Української революції 1917–1921 рр.	Зіставляти етнополітичні процеси в періоди Української Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії та ЗУНР. Визначати сутність Закону УНР про національно-персональну автономію. Аналізувати причини й наслідки єврейських погромів в Україні та участь національних меншин у представницьких і виконавчих структурах української влади	Проблемні завдання, питання
2 / 2	12. Українці в складі СРСР та	Порівнювати етнонаціональну політику	Питання,

	інших східноєвропейських держав (1920-ті – середина 1950-х років): правосуб'єктний статус та етнополітичне становище	СРСР періоду «коренізації» та остаточного оформлення радянської командно-адміністративної системи. Визначати основні риси етнополітики східноєвропейських держав між світовими війнами. Аналізувати етнополітичні процеси періоду Другої світової війни та післявоєнної відбудови	тести
2 / 2	13. Проблеми національного розвитку в СРСР другої половини 1950-х – 1991 р.	Розуміти причини включення Кримської області до складу України та відновлення елементів українізації під час хрущовської «відлиги». Аналізувати політику правлячого режиму щодо прикриття потреб національного розвитку гаслами «пролетарського інтернаціоналізму» в другій пол. 1960-х – сер. 1980-х рр. Виявляти особливості спротиву етнонаціональних спільнот насильницькій асиміляції та русифікації в період горбачовської «перебудови»	Проблемні завдання, питання
1 / 1	14. Етнополітика незалежної України на сучасному етапі.	Визначати політико-правові засади етнополітичних процесів в Українській державі	Проблемні завдання, питання
1 / 1	15. Зовнішньополітичний напрям етнополітики України	Аналізувати співпрацю України з іноземними країнами та міжнародними організаціями щодо захисту іноетнічного населення. Розуміти роль української діаспори у сфері зовнішньої політики України	Проблемні завдання, питання

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник (керівник проекту, упоряд. і наук. ред.). К. : «МП Леся», 2016. 586 с.
2. Асланов С. Етнополітична стабільність держави: політико-правовий аналіз : монографія. Ужгород : Поліграфцентр «Ліра», 2016. 464 с.
3. Грушевський М. Звичайна схема «руської» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства. *Твори: у 50 т.* Львів, 2002. Т. 1: Серія «Суспільно-політичні твори», 1894–1907. С. 75–82.
4. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть? К. : Знання України, 1991. 240 с.
5. Гібернау М. Ідентичність націй. Київ : Темпора, 2012. 304 с.
6. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 1 / редкол.: В. А. Смолій (голова редкол.) та ін. ; НАН України. Інститут історії України. К. : «Наукова думка», 2018. 608 с.
7. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 2 / відп. ред. В. Смолій. К. : «Наукова думка», 2019. 1112 с.
8. Етнополітична безпека України: політико-правові механізми протидії етнополітичній дезінтеграції держави: Наукова записка / Горбатенко В. П. (керівник авт. кол.), Шемшученко Ю. С., Кресіна І. О., Стойко О. М. К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. 80 с.

9. Етнополітична культура в Україні: реалії та виклики часу. К. : ІПіЕНД, 2010. 431 с.
10. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с.
11. *Кіссінджер Г.* Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ: Наш формат, 2019. 320 с.
12. *Лазарович М. В.* «Душу й тіло ми положим за нашу свободу»: Україна в боротьбі проти збройної агресії Російської Федерації (2014–2020 роки) : моногр. / Міністерство культури та інформаційної політики України. К. : ІПі АВІАЗ, 2020. 452 с.: іл.
13. *Лазарович М. В.* Державна етнополітика між асиміляторством та мультикультуралізмом. *Вісник Львівського університету*. Серія : Філософсько-політологічні студії. 2015. № 6. С. 222–229. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8224>.
14. *Лазарович М. В.* До питання про методологію наукового аналізу державної етнополітики. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє* : щорічник. 2014. Вип. 19 : у 2 ч. Ч. 1. С. 280–302. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/5571>.
15. *Лазарович М. В.* До питання про предметне поле етнополітики як наукової дисципліни. *Україна–Європа–Світ : міжнародний збірник наукових праць*. Серія : Історія, міжнародні відносини. 2014. Вип. 14. С. 339–343. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8257>.
16. *Лазарович М. В.* Етнополітика України : навч.-метод. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 32 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=66893&redirect=1>.
17. *Лазарович М. В.* Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Etnopolityka_ukrainskoi_vlady_doby_natsionalno-vyzvolnykh_zmahan_19171921_rokiv_komparatyvnyi_analiz/.
18. *Лазарович М. В.* Етнополітичні процеси в Україні : навч.-метод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 31 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=66891&redirect=1>.
19. *Лазарович М. В.* Історія та культура України : підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
20. *Лазарович М. В.* Політика українських урядів періоду Національно-визвольних змагань 1917–1921 років у сфері міжетнічних відносин: порівняльний аналіз : у 2-х кн. Кн. 1: моногр. / М. Лазарович. International Book Market Service Ltd «Globe Edit», 2019. 688 с. URL: <https://my.globeedit.com/extern/listprojects>.
21. *Лазарович М. В.* Політика українських урядів періоду Національно-визвольних змагань 1917–1921 років у сфері міжетнічних відносин: порівняльний аналіз : у 2-х кн. Кн. 2: документи і матеріали / М. Лазарович. International Book Market Service Ltd «Globe Edit», 2019. 176 с. URL: <https://my.globeedit.com/extern/listprojects>.
22. *Лазарович М. В.* Російсько-українська війна (2014–2017 роки) : короткий нарис. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2017. 240 с.
23. *Обушиний М.* Етнос і нація: проблеми ідентичності. К. : Центр духовн. культури, 1998. 204 с.
24. *Плохій С.* Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К. : Критика, 2015. 430 с.
25. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2021. 704 с
26. *Рафальський О. О.* Консолідація українського суспільства: етнополітичний вимір. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. ф. Кураса НАН України, 2018. 400 с.
27. *Хрящевська Л. М.* Етнонаціональна політика в Україні в період незалежності : навч. посіб. / Миколаїв : Видавн. дім «Гельветика», 2016. 208 с.
28. *Abramson H.* A Prayer for the Government. Ukrainians and Jews in Revolutionary Times, 1917–1920. Cambridge : Harvard University Press, 1999. 258 p.
29. *Goldelman S. I.* Jewish national autonomy in Ukraine. 1917–1920. Chicago, 1968. 130 p.

30. *Klimecki M.* Polsko-ukrainska wojna o Lwow i Galicje Wschodnia 1918–1919. Warszawa : Oficyna Wydawnicza Volumen, 2000. 292 s.
31. *Lazarovych M.* «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020) : monogr. Kyiv : PE AVIAZ, 2020. 452 p.: ill.
32. *Lukomski G., Partacz Cz., Polak B.* Wojna Polsko-ukrainska 1918–1919. Koszalin–Warszawa : Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie, 2004. 296 s.
33. *Pircher E.* Der vertragliche Schutz ethnischer, sprachlicher und religiöser Minderheiten im Volkerrecht. Bern, 1979. 25 s.
34. *Rothschild J.* Ethnopolitics: A Conceptual Framework. New York : Columbia University Press, 1981. 290 p.
35. *Thornberry P.* International Law and the Rights of Minorities. Oxford : Clarendon Press, 1994. 137 p.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

ОЦІНЮВАННЯ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40%	100 %
1. Усне опитування під час занять. (6 тем по 5 балів = 30 балів) 2. Письмова робота = 70 балів.	1. Усне опитування під час занять (9 тем по 4 бали = 36 балів). 2. Письмова робота = 64 бали.	1. Написання та захист КПЗ = 80 балів. 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів.	1. Тестові завдання (5 тестів по 6 балів за тест) – макс. 30 балів 2. Теоретичні питання (2 питання) – по 35 балів, макс. 70 балів.	

Шкала оцінювання

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)

35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)